

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته حسابداری

عنوان:

بررسی تأثیر عوامل انسانی بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری

استاد راهنما:

دکتر محمدعلی مرادی

استاد مشاور:

دکتر مهوش رقیبی

تحقیق و نگارش:

حامد دهقان زاده

شهریور ۱۳۹۰

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب حامد دهقان زاده تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: حامد دهقان زاده

امضاء

تقدیم به:

همسر عزیزم؛
انیس نیک نفسی که
صبر او را دستمایه
سعی خویش قرار
داده‌ام.

سپاسگزاری

ستایش بیکران مخصوص خداوندی است که عشق به آموختن را در انسان‌ها نهاد و سپاس او را که ساکنان طریقت نور را به یاری گماشت تا توفیق یابیم، خوشه‌چین خرمن معرفت و قطره نوش دریای علم باشیم.

والاترین تشکر و سپاس خود را نسبت به استادان ارجمند و بزرگوار:

استاد محترم راهنما، جناب آقای دکتر محمدعلی مرادی که با راهنمایی‌های بی‌دریغ و صمیمانه‌ی خود، اینجانب را در انجام پژوهش حاضر و همینطور در طی مقاطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی‌ارشد یاری نموده‌اند؛

استاد محترم مشاور، خانم دکتر مهوش رقیبی که با مشاوره‌های ارزنده خود، اینجانب را در تدوین و تنظیم این پایان‌نامه مساعدت نموده‌اند؛

استاد محترم، جناب آقای دکتر احمد ناصری که همواره از راهنمایی‌های ایشان در طی مقطع تحصیلی کارشناسی‌ارشد بهره‌مند بوده‌ام؛

و جناب آقای رامین زراعتگری و کلیه عزیزانی که بنده را در تدوین هر چه بهتر این تحقیق یاری نموده‌اند،

ابراز می‌دارم و سلامت آن‌ها را از بارگاه الهی خواهانم.

چکیده

از عوامل مهم توفیق مدیریت در دستیابی به اهداف سازمان، اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری است و استفاده‌کنندگان سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری نقش بسزایی در اثربخشی این سیستم‌ها دارند. هدف از پژوهش حاضر، بررسی وجود تأثیر عوامل انسانی از جمله ویژگی‌های شخصیتی و فردی استفاده‌کنندگان سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر اثربخشی این سیستم‌ها است. به این منظور نمونه‌ای شامل ۶۲ اداره، سازمان و شرکت بخش دولتی و خصوصی که از سیستم اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر استفاده می‌کنند، به طور تصادفی انتخاب و داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. برای پی‌بردن به ویژگی‌های شخصیتی استفاده‌کنندگان از پرسش‌نامه‌ی نئو (NEO) که بر مبنای مدل پنج عاملی شخصیت طراحی گردیده، استفاده شده است. برای بررسی وجود رابطه بین شخصیت و اثربخشی سیستم، به پنج فرضیه فرعی بر مبنای پنج ویژگی اصلی شخصیت پرداخته شده است. بعلاوه برای بررسی وجود رابطه بین تخصص (رشته، میزان تحصیلات و میزان دوره‌های مهارت‌آموزی کامپیوتر)، تجربه و رضایت شغلی استفاده‌کنندگان با اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر هم فرضیه‌هایی تدوین شده و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اطلاعات مربوط به اثربخشی سیستم‌ها نیز به وسیله پرسش‌نامه‌ای خودساخته جمع‌آوری شده است و با استفاده از همبستگی اسپیرمن و خی دو صحت فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ویژگی‌های شخصیتی گشودگی، خوشایندی، وظیفه‌شناسی و همچنین رضایت شغلی و تجربه کار با نرم‌افزارهای مالی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر موثر است.

کلمات کلیدی: اثربخشی - سیستم اطلاعاتی حسابداری

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- تشریح و بیان موضوع
۲	۳-۱- مسأله اصلی تحقیق
۴	۴-۱- ضرورت انجام تحقیق
۴	۵-۱- اهداف تحقیق
۵	۶-۱- فرضیه‌های تحقیق
۸	۷-۱- روش تحقیق
۸	۱-۷-۱- روش‌های گردآوری اطلاعات
۸	۲-۷-۱- قلمرو تحقیق
۹	۳-۷-۱- جامعه آماری
۹	۴-۷-۱- نمونه آماری
۹	۵-۷-۱- روش نمونه‌گیری
۹	۶-۷-۱- روش‌های مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرض
۹	۸-۱- واژگان کلیدی و اصطلاحات تخصصی

فصل دوم : ادبیات و پیشینه تحقیق

۱۲	۱-۲- مقدمه
۱۲	۲-۲- سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری
۱۲	۱-۲-۲- سیستم چیست؟
۱۴	۲-۲-۲- انواع سیستم
۱۴	۱-۲-۲-۲- سیستم باز
۱۴	۲-۲-۲-۲- سیستم بازخوردی
۱۴	۳-۲-۲-۲- سیستم بسته
۱۵	۴-۲-۲-۲- سیستم نسبتاً بسته
۱۵	۳-۲-۲- سیستم‌های فرعی
۱۶	۴-۲-۲- داده و اطلاعات
۱۷	۵-۲-۲- سیستم‌های اطلاعاتی
۱۸	۶-۲-۲- ارزش سیستم‌های اطلاعاتی
۱۸	۷-۲-۲- سیستم اطلاعاتی مدیریت
۱۹	۸-۲-۲- حسابداری به عنوان یک سیستم اطلاعاتی
۲۰	۹-۲-۲- سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری

- ۲۱-۲-۱۰- اجزاء سیستم اطلاعات حسابداری..... ۲۱
- ۲۱-۲-۱۰-۱- سیستم حسابداری مالی ۲۱
- ۲۲-۲-۱۰-۲- سیستم حسابداری مدیریت ۲۲
- ۲۲-۲-۱۱- اهداف سیستم اطلاعاتی حسابداری..... ۲۲
- ۲۳-۲-۱۲- ارتباط سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت ۲۳
- ۲۴-۲-۱۳- انواع سیستم‌های اطلاعات حسابداری ۲۴
- ۲۴-۲-۱۳-۱- سیستم اطلاعات حسابداری دستی ۲۴
- ۲۴-۲-۱۳-۲- سیستم اطلاعات حسابداری مکانیکی ۲۴
- ۲۵-۲-۱۳-۳- سیستم اطلاعات حسابداری کامپیوتری ۲۵
- ۲۵-۲-۱۴- طراحی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری ۲۵
- ۲۷-۲-۱۵- پیشگیری از مشکلات رفتاری ۲۷
- ۲۸-۲-۱۶- اثر بخشی سیستم اطلاعاتی حسابداری ۲۸
- ۲۹-۲-۱۷- ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری ۲۹
- ۲۹-۲-۱۷-۱- قابل اتکا بودن ۲۹
- ۳۰-۲-۱۷-۲- مربوط بودن ۳۰
- ۳۱-۲-۱۷-۳- قابل مقایسه بودن ۳۱
- ۳۱-۲-۱۷-۴- قابل فهم بودن ۳۱
- ۳۲-۲-۱۷-۵- به موقع بودن ۳۲
- ۳۲-۲-۱۸- کنترل‌های داخلی ۳۲
- ۳-۲-۳- شخصیت ۳۵
- ۳۵-۱-۳-۲- تعریف شخصیت ۳۵
- ۳۷-۲-۳-۲- اصطلاحات معادل شخصیت ۳۷
- ۳۸-۳-۳-۲- عوامل اثرگذار بر شخصیت ۳۸
- ۳۹-۴-۳-۲- نظریه روان کاوی ۳۹
- ۴۱-۵-۳-۲- نظریه صفت ۴۱
- ۴۱-۱-۵-۳-۲- نظریه انواع شخصیت کتل ۴۱
- ۴۵-۲-۵-۳-۲- نظریه انواع شخصیت آیزنک ۴۵
- ۴۷-۶-۳-۲- نظریه انسان‌گرایی ۴۷
- ۴۷-۷-۳-۲- نظریه یادگیری اجتماعی ۴۷
- ۵۱-۸-۳-۲- نظریه شناختی ۵۱
- ۵۱-۹-۳-۲- نظریه‌های نوار باریک ۵۱
- ۵۱-۱-۹-۳-۲- کانون کنترل ۵۱
- ۵۲-۲-۹-۳-۲- شخصیت ماکیاوولی ۵۲
- ۵۳-۳-۹-۳-۲- شخصیت از نوع A و B ۵۳
- ۵۳-۴-۹-۳-۲- شخصیت اقتدارطلب یا نوع F ۵۳
- ۵۳-۱۰-۳-۲- شکل‌گیری شخصیت ۵۳
- ۵۴-۱-۱۰-۳-۲- تجربه‌های مشترک ۵۴

۵۴.....	۲-۱۰-۳-۲- تجربه‌های اختصاصی
۵۵.....	۱۱-۳-۲- مدل پنج عاملی شخصیت
۵۷.....	۱-۱۱-۳-۲- ساختار مدل پنج عاملی
۵۷.....	۲-۱۱-۳-۲- اعتبار مدل پنج عاملی
۵۷.....	۱۲-۳-۲- پنج عامل اصلی (بزرگ)
۵۷.....	۱-۱۲-۳-۲- روان‌رنجور خویی / پایداری عاطفی
۵۸.....	۲-۱۲-۳-۲- برون‌گرایی / درون‌گرایی
۵۹.....	۳-۱۲-۳-۲- گشودگی / پرده‌پوشی
۶۰.....	۴-۱۲-۳-۲- خوشایندی / ستیزه‌جویی
۶۰.....	۵-۱۲-۳-۲- وظیفه‌شناسی / بی‌مسئولیتی
۶۱.....	۱۳-۳-۲- آزمون‌های شخصیت
۶۱.....	۱-۱۳-۳-۲- تیپ‌شناسی مایرز- بریگز
۶۴.....	۲-۱۳-۳-۲- پرسش‌نامه‌ی شخصیت نئو
۶۴.....	۱۴-۳-۲- شخصیت در حوزه پژوهش‌های حسابداری

فصل سوم : روش تحقیق

۷۳.....	۱-۳- مقدمه
۷۳.....	۲-۳- روش تحقیق
۷۴.....	۳-۳- جامعه، نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۷۴.....	۱-۳-۳- جامعه آماری
۷۴.....	۲-۳-۳- نمونه آماری و حجم نمونه
۷۵.....	۴-۳- قلمرو زمانی و مکانی تحقیق
۷۶.....	۵-۳- روش گردآوری اطلاعات
۷۶.....	۶-۳- پرسش‌نامه
۷۶.....	۱-۶-۳- پرسش‌نامه الف
۷۷.....	۲-۶-۳- پرسش‌نامه ب
۷۸.....	۷-۳- قابلیت اعتماد (پایایی) ابزار اندازه‌گیری
۷۹.....	۸-۳- اعتبار (روایی) ابزار اندازه‌گیری
۷۹.....	۹-۳- تفسیر سوالات پرسش‌نامه
۸۰.....	۱۰-۳- وضعیت دریافت پرسشنامه‌ها
۸۱.....	۱۱-۳- آزمون‌های آماری مورد استفاده

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده‌ها

۸۴.....	۱-۴- مقدمه
۸۴.....	۲-۴- ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری
۸۴.....	۱-۲-۴- ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه الف

۸۸.....	۲-۲-۴ - ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه ب
۸۸.....	۳-۴ - آزمون فرضیه‌ها
۸۸.....	۱-۳-۴ - آزمون فرضیه اصلی اول
۸۹.....	۱-۱-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی اول
۹۰.....	۲-۱-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی دوم
۹۱.....	۳-۱-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی سوم
۹۲.....	۴-۱-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی چهارم
۹۳.....	۵-۱-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی پنجم
۹۴.....	۲-۳-۴ - آزمون فرضیه اصلی دوم
۹۴.....	۱-۲-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی اول
۹۵.....	۲-۲-۳-۴ - آزمون فرضیه فرعی دوم
۹۶.....	۳-۳-۴ - آزمون فرضیه اصلی سوم
۹۷.....	۴-۳-۴ - آزمون فرضیه اصلی چهارم
۹۸.....	۴-۴ - شخصیت

فصل پنجم : نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۰۰.....	۱-۵ - خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۰۱.....	۱-۱-۵ - نتیجه‌گیری فرضیه اصلی اول
۱۰۲.....	۲-۱-۵ - نتیجه‌گیری فرضیه‌های اصلی دوم و چهارم
۱۰۳.....	۳-۱-۵ - نتیجه‌گیری فرضیه اصلی سوم
۱۰۴.....	۲-۵ - مشکلات و محدودیت‌های تحقیق
۱۰۴.....	۳-۵ - پیشنهادها
۱۰۶.....	فهرست منابع
۱۱۲.....	پیوست‌ها
۱۲۶.....	چکیده انگلیسی

فهرست جدول‌ها

جدول ۱-۱: فرضیه اصلی اول	۷
جدول ۲-۱: فرضیه اصلی دوم	۷
جدول ۱-۲: روش‌های طبقه‌بندی صفات از نظر کتل	۴۳
جدول ۲-۲: صفات عمقی (عوامل) شخصیت کتل	۴۴
جدول ۳-۲: صفات ابعاد شخصیت آیزنک	۴۶
جدول ۴-۲: شانزده نوع شخصیت MBTI و ویژگی‌های آن‌ها	۶۳
جدول ۱-۳: کلید آزمون نئو	۷۷
جدول ۲-۳: آلفای کرونباخ	۷۸
جدول ۳-۳: اطلاعات پرسش‌نامه‌های توزیع شده «ب» تحقیق	۸۰
جدول ۱-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه فرعی اول	۸۹
جدول ۲-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه فرعی دوم	۹۰
جدول ۳-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه فرعی سوم	۹۱
جدول ۴-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه فرعی چهارم	۹۲
جدول ۵-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه فرعی پنجم	۹۳
جدول ۶-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه اصلی دوم	۹۵
جدول ۷-۴: نتایج آزمون اسپیرمن و خی‌دو فرضیه اصلی سوم	۹۶
جدول ۸-۴: نتایج آزمون اسپیرمن فرضیه اصلی چهارم	۹۷

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب جنسیت ۸۴
- نمودار ۲-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب میزان تحصیلات ۸۵
- نمودار ۳-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب رشته تحصیلی ۸۵
- نمودار ۴-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب تجربه کار مالی ۸۶
- نمودار ۵-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب تجربه کار با نرم‌افزارهای مالی ۸۶
- نمودار ۶-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب دوره‌های آموزش کامپیوتر ۸۷
- نمودار ۷-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب دوره‌های آموزش نرم‌افزار مالی ۸۷
- نمودار ۸-۴ : توزیع فراوانی بر حسب نوع شرکت ۸۸
- نمودار ۹-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر برای ویژگی روان‌رنجورخویی ۹۰
- نمودار ۱۰-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر برای ویژگی برون‌گرایی ۹۱
- نمودار ۱۱-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر برای ویژگی گشودگی ۹۲
- نمودار ۱۲-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر برای ویژگی خوشایندی ۹۳
- نمودار ۱۳-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر برای ویژگی وظیفه‌شناسی ۹۴
- نمودار ۱۴-۴ : توزیع فراوانی استفاده‌کنندگان از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر بر حسب رضایت شغلی ۹۷

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲ : سیستم اصلی ۱-۰ و زیرسیستم‌های آن ۱۶
- شکل ۲-۲ : سیستم ۱-۲ و زیرسیستم‌های آن ۱۶

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ - مقدمه

در این فصل کلیاتی در مورد تحقیق حاضر بیان خواهد شد. توضیحاتی در مورد مسأله اصلی تحقیق، تشریح موضوع تحقیق، ضرورت انجام و اهداف تحقیق مطرح شده است. همچنین برای آشنایی بیشتر با تحقیق حاضر فرضیه‌ها و روش تحقیق به کار رفته در این تحقیق نیز بیان گردیده و در پایان فصل توضیحاتی در مورد واژگان کلیدی تحقیق ارائه شده است.

۱-۲ - تشریح و بیان موضوع

توسعه و گسترش سازمان‌ها و تنوع، تعدد و پیچیدگی فعالیت‌های بازرگانی و اقتصادی این‌گونه سازمان‌ها، شرایط و مناسباتی را ایجاد نموده است که بخش عمده‌ای از سازمان‌ها اعم از کوچک و بزرگ ناگزیر از اتکا به استفاده از سیستم‌های داده‌پردازی الکترونیک به منظور جمع‌آوری، پردازش و گزارش اطلاعات مالی، عملیاتی و عملکردی گردیده‌اند. در این میان بخش قابل ملاحظه‌ای از داده‌های مالی و عملکردی از طریق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری پردازش و گزارش می‌گردند و امروزه برخورداری از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر در سازمان‌ها و موسسات تجاری و غیرتجاری، ضرورتی اجتناب ناپذیر به شمار می‌رود.

سازمان‌ها همواره به دنبال افزایش میزان نیل به اهداف تعیین شده‌ی سیستم‌های اطلاعاتی خود هستند و به نظر می‌رسد اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری علاوه بر ارتباط تنگاتنگ با بسیاری از شرایط و ویژگی‌های محیط سازمانی، به میزان قابل ملاحظه‌ای به بینش، نگرش، گرایش، شخصیت و رضایت کاربران این گونه سیستم‌ها نیز وابسته است.

۱-۳ - مسأله اصلی تحقیق

بسیاری از صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که صفات عمومی مختلف از قبیل هوش و یا تحصیلات عالی در همه مشاغل به موفقیت حرفه‌ای کمک می‌کند. در نتیجه، در اغلب موارد مجموعه عوامل واحدی را برای انتخاب افراد در مشاغل مختلف به کار می‌گیرند بی‌آنکه به ویژگی‌های شخصی و روانی توجه لازم داشته باشند (حجازی و ایروانی ۱۳۸۱). بررسی نتایج پژوهش شولتز در سال ۱۹۹۰ که بر روی چند هزار کارمند

اخراجی انجام گرفته است، نشان می‌دهد که تنها ۱۰ درصد آنها به علت ناتوانی در انجام کارهای محوله از کار برکنار شده‌اند و اخراج ۹۰ درصد بقیه به علت برخوردهای نامناسب با همکاران و رؤسای خود بوده است. شاید درک بهتری از ماهیت انسان راهی را برای حل این مشکلات در پیش روی ما قرار دهد. آبراهام مزلو در جایی می‌نویسد که «انسان عامل اصلی مشکلات جهان است، به طوری که با اصلاح او همه چیز اصلاح می‌گردد.» درک صحیح از خود و دیگران، ما را برای سازگاری با مسائل زندگی جدید آماده می‌کند. اهمیت این سازگاری حتی از تولید سلاح‌های جدید و پیشرفت‌های فنی و یا کسب بالاترین معیارهای زندگی بیشتر است. تاریخ به کرات نشان داده است که هر گاه دستاوردهای علمی در دست انسان‌های آزمند، ترسو و بدبین قرار گرفته باشد، نتایج فاجعه آمیزی به بار آمده است. لذا چون برآورده شدن بزرگ‌ترین امید و آرزوی انسان در گرو شناخت بیشتر وی از خود است، مطالعه‌ی شخصیت تلاشی عمده در این راه محسوب می‌شود، زیرا محور اساسی بحث در زمینه‌های یادگیری-انگیزه، ادراک، تفکر، عواطف، احساسات، هوش و مواردی از این قبیل است. به عبارتی، موارد فوق الذکر اجزاء تشکیل دهنده شخصیت به حساب می‌آیند (شولتز ۱۳۷۸).

کاربرد ویژگی‌های شخصیتی در «دنیای کاری» به وضعیت‌های درونی نسبتاً ثابتی اطلاق می‌شود که به توضیح این امر کمک می‌کند که یک کارمند در محیط کار چه رفتاری خواهد داشت. شخصیت یک مفهوم یا سازه فرضی است که اندازه‌گیری مستقیم آن همراه با اشتباه است اما می‌توان آن را به طور غیرمستقیم از طریق رفتارها اندازه‌گیری نمود. از این بُعد می‌توان آن را با جاذبه زمین قیاس کرد. همه می‌دانند که نیروی جاذبه وجود دارد (یا حداقل نظریه با مبحث مهم وجود آن را می‌پذیرند)، با این که این نیرو نمی‌تواند دیده شود و یا ویژگی‌های آن به راحتی قابل ارزیابی نیست. در بیشتر مواقع مردم نیروی جاذبه را به واسطه شواهد غیرمستقیم رفتارهای آن در اشیا می‌پذیرند. درک و شناخت نیروی جاذبه به همان اندازه برای فیزیک مهم است که شناخت شخصیت‌ها برای شناخت رفتارها در حسابداری و دیگر شرایط کاری مهم می‌باشد (تاگر و پارکینسون^۱ ۲۰۰۷).

به نظر می‌رسد کاربران اغلب بسته به تفاوت‌های شخصیتی و انتظارات و بینش‌های کمابیش متفاوت، به اشکال مختلف با سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری تعامل ورزیده و بعضاً رویکردهای متفاوتی را در برخورد با سیستم اطلاعاتی و استفاده و به کارگیری آن‌ها در جهت تحقق اهداف سازمان، ایفای نقش‌ها و تأمین انتظارات

---

¹ Taggar and Parkinson

مربوط صورت می‌دهند. به طور منطقی انتظار می‌رود، این امر به میزان قابل ملاحظه‌ای با تفاوت در ویژگی‌های شخصیتی کاربران مرتبط باشد.

سوال اصلی این تحقیق به شرح زیر است:

آیا عوامل انسانی از جمله ویژگی‌های شخصیتی و فردی بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر موثر است؟

به بیان دیگر، در تحقیق حاضر به دنبال یافتن ارتباط احتمالی بین ویژگی‌های فردی استفاده‌کنندگان سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر از جمله تخصص، مهارت، تجربه، رضایت شغلی و صفات و خصائص روان‌شناختی و میزان اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر در تأمین اهداف و انتظارات و تحقق وظایف و عملکردهای مربوطه می‌باشیم.

۴-۱- ضرورت انجام تحقیق

حجم انبوه اطلاعات تولید شده در محیط فعالیت بنگاه‌های اقتصادی و عدم امکان تجزیه و تحلیل، پردازش و گزارش این گونه اطلاعات به شیوه‌های سنتی ما را ناگزیر به استفاده و بهره‌برداری از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر می‌نماید. ضرورت گسترش اتکا و بکارگیری این گونه سیستم‌ها در بخش‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی و تجاری ضروری می‌نماید تا شرایط، الزامات و فاکتورها مؤثر بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مستمراً مورد مطالعه و ارزیابی قرار گیرد. اتکاء رو به تزاید مدیریت به این گونه سیستم‌ها به میزان قابل ملاحظه‌ای دستیابی به اهداف سازمانی را متأثر ساخته و از این رو لازم است شناخت موجود از شیوه بکارگیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مرتباً بهبود یافته و علل و عوامل انسانی از جمله تفاوت‌های شخصیتی در مطلوبیت استفاده از سیستم مورد نقد و بررسی واقع شود.

۵-۱- اهداف تحقیق

توسعه شناخت موجود از عوامل مؤثر بر مطلوبیت بکارگیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و نیز آزمون آثار هرگونه تفاوت در معیارهای انسانی از جمله شخصیت، مهارت، تجربه، تخصص و رضایت شغلی در اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر، هدف تحقیق جاری است.

هر چند در خصوص ابعاد و زوایای مختلف طراحی، پیاده سازی و بکارگیری سیستم های اطلاعاتی حسابداری مطالعات متعددی تا کنون صورت گرفته است. اما مطابق بررسی های انجام شده کمتر تحقیقی در این میان، به بررسی نقش عوامل انسانی مخصوصاً ویژگی های شخصیتی و عملکردی (مهارت، تجربه و تخصص) در آزمون اثربخشی سیستم اطلاعاتی حسابداری پرداخته است. فلذا یافته این تحقیق می تواند عرصه ی نوینی را در این خصوص فرا روی اندیشمندان و علاقه مندان قرار دهد.

۱-۶- فرضیه های تحقیق

فرضیه های اصلی تحقیق بدین شکل مطرح گردید:

فرضیه اصلی اول: ویژگی های شخصیتی استفاده کنندگان بر اثربخشی سیستم های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه اصلی دوم: تجربه استفاده کنندگان بر اثربخشی سیستم های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه اصلی سوم: تخصص استفاده کنندگان بر اثربخشی سیستم های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه اصلی چهارم: رضایت شغلی استفاده کنندگان بر اثربخشی سیستم های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

برای بررسی فرضیه اصلی اول، فرضیه‌های فرعی زیر تعیین گردید:

فرضیه فرعی اول: ویژگی شخصیتی «روان‌رنجورخویی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه فرعی دوم: ویژگی شخصیتی «برون‌گرایی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه فرعی سوم: ویژگی شخصیتی «گشودگی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه فرعی چهارم: ویژگی شخصیتی «خوشایندی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه فرعی پنجم: ویژگی شخصیتی «وظیفه‌شناسی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

برای بررسی فرضیه اصلی دوم، فرضیه‌های فرعی زیر تعیین گردید:

فرضیه فرعی اول: تجربه کار مالی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

فرضیه فرعی دوم: تجربه کار با نرم‌افزارهای مالی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.

جدول ۱-۱: فرضیه اصلی اول

<p>ویژگی‌های شخصیتی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>فرضیه اصلی اول</p>
<p>ویژگی شخصیتی «روان‌رنجورخویی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۱-۱</p>
<p>ویژگی شخصیتی «برون‌گرایی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۲-۱</p>
<p>ویژگی شخصیتی «گشودگی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۳-۱</p>
<p>ویژگی شخصیتی «خوشایندی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۴-۱</p>
<p>ویژگی شخصیتی «وظیفه‌شناسی» استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۵-۱</p>

جدول ۲-۱: فرضیه اصلی دوم

<p>تجربه استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>فرضیه اصلی دوم</p>
<p>تجربه کار مالی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۱-۲</p>
<p>تجربه کار با نرم‌افزارهای مالی استفاده‌کنندگان بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر کامپیوتر مؤثر است.</p>	<p>۲-۲</p>